

מראי מקומות- זבחים נ"ד

ששחט בצפון, וכמו דין המזבח גופא, ולפי לוי הרי חלק זו של היסוד דיני כמזבח גופא, כמו שאר היסוד, וא"כ שפיר יכול לשחוט ק"ק עליו.

(ג) **אוכל בדרום אמה אחת, ובמזרח אמה אחת-** ע' בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה ומ"ט) שכ' דמה דאמרי' דאוכל במזרח אמה אחת ובדרום אמה אחת, היינו אמה לבד קרן היסוד, אלא דהי' אמה ג"כ כנגד דופן המזבח עצמו, ונמצא דסך הכל הי' נראה בדרום ב' אמות יסוד. אבל ע"פ אמת אי"ז אלא אמה אחת, שהרי אמה א' הי' שייך להקרן עצמו, והקרן הי' שייך גם לצד מערב. וכן כה"ג האמה שבצד מזרח, שהי' עוד אמה כנגד המזבח עצמו. אולם הביא מהפנים מאירות שסובר שאוכל בדרום ובמזרח רק אמה א' ממש, אבל תמה הח"ח עליו, דא"כ לרב דס"ל דנותן וחוזר ונותן, האיך הי' מותר ליתן בצד המזבח בדרום, וכן במזרח, הא בעינן שינתן הזריקה נגד מקום שיסוד תחתיו, וע"ש שכ' שגם משמואל דס"ל דנותן כעין גמא מבואר כן. וע"ע בחזון איש (ט"ז, ג'), שג"כ כ' כדברי הלקוטי הלכות.

(ד) **ומביא חלוקי אבנים מפולמות- פרש"י,** לחות. וע' בלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה ומביא) שהביא מתוס' בחולין דביאר דהיינו אבנים חלוקין שאין בהם שום פגימה, כגון חלוקי אבנים של נחל. וכ' הלקוטי"ה להסתפק, הא דאם יש בהם פגימה פסולין למזבח, האם זה רק אם הפגימה שלהם בולטין לחוץ, אבל אלו שפגימתן בפנים, בתוך עובי המזבח, אין פסולין, או דלמא אין חילוק בזה, וכן שיש איזה פגימה, אינן כשרין למזבח, והניח בצ"ע.

(ה) **וגובהו ג' אמות ומביא חילוקי כו' והוא מקום המערכה- ע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (בית הבחירה ב', ח')** שהביא דמכאן ראי' לשי' הרמב"ם שם שכ' דכל מקום גובה ד' אמות אלו הוי "מקום מערכה", ודלא כמו שהשיג עליו הראב"ד שם, דהגמ' כאן קורא לכל הג'

(א) **עולת העוף כיצד, וכו'- ע' בתוס' שהביא מר' חיים** דיש לגרוס בהביריתא דשיירי הדם של עולת העוף היו שופכין אל היסוד, וביאר דמכח זה פריך, דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם הי' שופך שיירי הדם, מדלא קתני דאח"כ הי' הולך לקרן דרומית מערבית שהי' בו יסוד לשפוך שייריים. אולם בהמשך הביא תוס' מר"ת, דכ' דלא גרסי' דשיירי הדם של עולת העוף הי' שופך, דשופך משמע מן הכלי, ועוד, דבמשנה לקמן משמע שאין שום שייריים לעולת העוף. וע' בקרן אורה שהק' על תוס' (ב' השיטות), דמה שייך כלל שיירים בעולת העוף, הרי כיון דכתיב ונמצה דמו על קיר וכו', משמע שימצה כל הדם, וא"כ נמצא דאין שייריים כלל. וע' במנחת אברהם (ח"ב, עמ' רעו) שהביא מהגרי"ז דביאר דס"ל לתוס' כשי' הראב"ד (בפי' לתו"כ), דס"ל דמה דאמרי' דצריך למצות כל הדם בעולת העוף, הכוונה הוא דצריך למצות הדם בין מן הראש ובין מן הגוף, אבל אינו צריך למצות כל הדם ממש, וא"כ, נמצא דשפיר שייך שיהי' נשאר שם דם בעולת העוף.

(ב) **רב אמר בבבין, לוי אמר בדמים, רב מתרגם וכו'-** ובביאור פלוגתתם, כ' בתורת הקודש (ח"א, סי' ל', אות א') דנח' בהא דאמרי' דמזבח צריך להיות בחלקו של טורף. האם הביאור בזה דכדי להיות עליו שם "מזבח", צריך להיות בחלקו של טורף, או שדין חלקו של טורף הוא רק בנוגע דיני זריקה והקטרה, שהם צריכים להיות בחלקו של טורף דוקא, אבל לשאר עניני מזבח, י"ל דשפיר שם מזבח עליו, אף שאינו בחלקו של טורף. וא"כ, י"ל דרב ס"ל דלא הי' יסוד בקרן מזרחית דרומית בבבין משום דס"ל דכל שאינו בחלקו של טורף אין עליו שם מזבח, ולהכי לא הוי יסוד בבבין, כיון דאינו מזבח כלל. אבל לפי לוי הי' זה נכלל בחלק של מזבח, ונכלל בהא דאי' דאם נחסר חלק של היסוד, כל המזבח פסול. אלא ס"ל דמקום זה רק אינו מקודש לדמים, אבל שפיר אית בי' קדושת מזבח. ונפק"מ בהא דאית בי' קדושת מזבח היינו ל ענין שחיטה, דקיי"ל דשוחט על היסוד הו"ל כמי

(ח) **ש"מ הכא הוא מקומו- כ' היעב"ץ דאפ"ה לא** ידעי ב"י לגמרי עד סוף ימי דוד, אחר מעשה המנין והדבר, שאמר גר חוזה דוד אליו להקים לד' מזבח בגורן ארנן.

(ט) **ניתתי ב"י קליל, דכתי' ובין כתפיו שכן-** והעיר המהרש"א, א"כ שוב מה שיך לומר וקמת ועלית וכו' שבהמ"ק הוא גבוה מכל ארץ ישראל. ותי' דעין עיטם לא הי' נחשב להיות שער או עיר, דלא הי' גבוה מבית המקדש כי אם כ"ג אמות.

(י) **ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד- הק' הבן יהוידע,** למה הי' דואג נתקנא לדוד בשביל זה, האם משום שדוד המלך כוון להלכה, הלא דואג עצמו אמר לשאול המלך דהלכה כדוד בכל מקום, וא"כ מ"ש עכשיו דנתקנא לו בשביל זה. ולכן ביאר דראה דואג בדבר זה שכיון בו להלכה, שנעשה ממון הכרח שהמלוכה יהי' לדוד ולא לשאול. והיינו, משום שיש ב' מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ, שהן לשום מלך, ולבנות בהמ"ק, וב' מצוות אלו נאמרים יחד. והנה, מקום המקדש לא נאמר לנביא בפירוש, והיו צריכין לידע מקומו מן הכתובים, ועשו אסיפה גדולה בבהמ"ד כדי לברר מקום המקדש, ונתעלם מהם הדבר ולא היו יכולין לכיון, עד שבא דוד המלך וכיון להלכה את מקומו, שצריך לבנותו בנחלת בנימין, וכל הסוגיא דכאן, וכולם הסכימו עמו להלכה, וידעו שכן הוא האמת. ובאמת, אין בדבר זה כ"כ חכמה שהי' צריך להיות נעלם מגדולים שבהדור ההוא, כמו שמואל וכו', ולכן י"ל דכיון דנתעלם הדבר מהם, והשיגו רק דוד, א"כ הוי הכרח לומר דהמלוכה ראוי' לו, כיון דדברים אלו נצטוו יחד, וע"ז נתקנא דואג והי' רוצה לפסול יחוסו מלהיות מלך.

אמות "מקום המערכה". וביאר הגרי"ז שיש נפק"מ במה שנקרא הכל מקום המערכה, משום דכ' הרמב"ם דמדת ארכו ומדת רחבו ומדת גובהו של המזבח אינן מעכבין, והוא שלא יפחות מאמה על אמה ברום ג' אמות. דהיינו, דס"ל להרמב"ם דמה דאי' לקמן דאין המזבח יכול להיות פחות ממזבח שעשה משה במדבר, היינו עיקר מקום המזבח, דהיינו מה שנחשב מקום המערכה, ומשום דג' אמות של גובהו נקרא מקום המערכה, ומקום המערכה שפיר מעכב (וע"ש שכ' דלפי זה הי' לו להראב"ד להשיג על דין זה ג"כ, ולסבור דאין דין דג' אמות מעכבין, והניח זה בקו').

(ו) **אבנים שלמות כתיב- הק' תוס',** למה לא היו יכולין לעשותן ע"י השמיר, שהרי מבואר שגם בבית שני הי' להם השמיר. ובסוף דבריו תי' דשמיר אין עושה אותן שלמות שלא תחגור בה הצפורן, וכדי שתחגור בה צפורן פוסל באבני מזבח. אלא דהק' דגם בבהמ"ק כתיב אבן שלמה, ומ"מ השתמשו בשמיר בבנין בהמ"ק, והניח בקו'. וע' במהר"י קורקוס (בית הבחירה א', י"ד) שכ' להוכיח דבאמת אין פסול פגימה של חגירת צפורן באבני המקדש, ומזבח שאני, דמדאורייתא מצריך הכתוב שיהיו שלמות, אבל באבני מקדש לא קפיד קרא [ולכאור' כוונתו, משום דקרא שהובא בתוס' במלכים הוא ולא בתורה], ומדברבנן הוא שיש פסול פגימה כל שהוא, וא"כ די לנו אם הוי פגימה נראית, ולכן שפיר מהני ע"י שמיר.

(ז) **מלמד שבהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י גבוה מכל הארצות- הק' השו"ת חת"ס (יו"ד רל"ד,** ד"ה והנה), א' איך מלמדין זה מקרא, הלא הוא דבר הנראה זה לעין, ונמדד בקנה, ב' "שהאמת אינו כן, והוא מבואר לבקי קצת במופת העולם". וביאר, דלכאור' יש עוד להעיר, הרי העולם עגול כדור, ומה שיך מקום יותר גבוה על כדור. וביאר, דהיכא שיש נקודה א' על הכדור, שממנו שתיית הכדור ההוא, ונתרחב משם, ונתפשט ונעשה עגול, א"כ בזה שפיר אמרי' דנקודה זו הוא המקום הגבוה של הכדור, ואינו גבוה רק במעלה וגדולה, אלא מקום הגבוה ממש הוא.